

אגיש מקע ווארט

גליון תתט"ז פרשת דברים - שבת חזון ח' מנחם אב תשפ"ה

אגדה ובקיאות

"בעבר הירדן בארץ מואב הואיל משה באר את התורה הזאת לאמר" (א' ה')

פירש"י: באר את התורה בשבעים לשון פירשה להם.

ולכאורה הענין תמוה הוא! למה נזקק משה לשבעים לשון? האם אין די בלשון אחת? ומי שלא יבין את החכמה בלשון א' שהוא מדבר בה מה תועלתה לו שאר הלשונות?

ונראה לבאר הענין העמוק הזה ע"פ מה שהאדמו"ר זצ"ל ביאר לנו כי בינה או כמו שאנו מבטאים הבנת לב אמיתית לא נקראת מה שנקלט חומר הידיעה היבשה ע"פ הוראת מלים סתם לא לזאת בינה תקרא, אלא הבינה היא פנימיות הידיעה מה שנקראת צורת החכמה, תוכה ונשמתה הספונה בגנזי לב ובמחשבת האדם, ורק בשפת הנשמה היא נמסרת, לזאת יקרא בינה, ודרושים לזה אמצעים שונים בכדי שתתיישב בלב השומע, ואמנם חומר וגוף התורה יכול ה' להמסר בלשון אחת, אבל בכדי לבאר היטב ולמסור צורת התורה ונשמתה זקוק ה' משה לשבעים לשון כי לכל לשון מקוריות מיוחדת משלה וישנם בטויים כאלה שהם מיוחדים לכל לשון ולשון וע"י כל הלשונות - ע' לשון - המשלימות אלו לאלו במקוריותם הואיל משה באר את התורה, שאם נכתב באורות אותיות התורה "באר" משמע שנתבאר הכל כפי כל האפשרויות ההבנה של כל לשון ולשון.

וענין מספר השבעים יש לומר כי חכמינו ז"ל ברוח קדשם בחנו את כח המדבר שבאדם ומצאו כי יש בו שבעים כחות שעל ידם יביע האדם את מחשבתו והם הם שרשי כל הלשונות שנתפתחו ונתרבו בעולם (אף שידוע שישנם בעולם כמה מאות לשונות אבל בשרשם קבעו חז"ל ישנם רק שבעים). ובה נבין כי הסנהדרין היו צריכים לידע שבעים לשון (סנהדרין יז-א), להבין בעצמם את הלשון המקורית של כל א' וא' הבא לפניהם, כדי להבחין טוב כל הכחות הפועלים בו לדון דין אמת לאמתו.

(פניני דעת)

"ה' אלהינו דיבר אלינו בחורב לאמר רב לכם שבת בהר הזה. פנו וסעו לכם ובואו הר האמורי ואל כל שכניו" (א, ו-ז)

הרבה גדולה לכם ושכר על ישיבתם בהר הזה. עשיתם משכן מנורה וכלים, קבלתם תורה, מנייתם לכם סנהדרין, שרי אלפים ושרי מאות" (רש"י)

לכאורה יש לשאול, לאחר דיבורים כאלה על גדלות מצבם בהר סיני, היה ראוי שיתחיל לדבר עמהם בענינים העומדים ברומם

של עולם, ויבאר להם הדינים וההלכות, ולא על "הר האמורי וכל שכניו"?

אלא- אומר רבי אהרן בקשט - לכאורה היה אפשר להעלות על הדעת, כי עם שיש לו תורה עילאית שכזאת, עם פרטי דינים ודקדוקי הלכות לרוב, אינו מסוגל לשבת בין הבריות, כי אם במדבר מקום אשר ניתנה בו התורה. לכן בא משה וביאר להם, כי אדרבה תורתנו תורת חיים היא, שאפשר וצריך לחיות עמה בין העמים הללו, כי בתורה מצויות התשובות לכל השאלות והבעיות של יום יום, והיה אם יתקיים בכם "ושמרתם ועשיתם", אז "ואמרו רק עם חכם ונבון הגוי הגדול הזה".

זהו שאמר משה רבינו לישראל, אחרי כל המעלות שהשגתם בהר סיני, אל יעלה על לבכם להסתגר ולחיות במדבר, אלא "פנו וסעו לכם ובואו הר האמורי ואל כל שכניו". צאו עם התורה אל כל העמים, כי תורת חיים היא - "כי היא חכמתכם ובינתכם לעיני העמים" (משלח גבוה)

"ראה נתתי לפניכם את הארץ, באו ורשו את הארץ... ואמר אלכם בעת ההוא לאמר לא אוכל לבדי שאת אתכם" (א, ח-ט)

משה רבינו מדגיש כאן: "ואומר אליכם בעת ההיא" - באותה שעה, שבישר להם על כניסתם הקרובה לארץ, ציוה גם על מינוי דיינים. מה הקשר בין השניים?

כאן בא משה רבינו להראות לנו את ההבדל שבין ישראל לאומות העולם, בשעה שעושים הכנות למלחמה. בנוהג שבעולם, כאשר מכריזים מצב מלחמה, מפקיעים את מערכת החוקים הרגילה, ומחוקקים חוקי חירום. כי מה שטוב ויפה בעת שלום, הופך ל"מטרד" בעת מלחמה; בתקופה כזו אי אפשר לדקדק בקוצו של יוד.

לא כן עם ישראל. לא זו בלבד שאין אצלנו מושג של "חוקי חרום", לא רק שחוקי התורה מחייבים את הפרט ואת הכלל בכל עת, בין בעתות שלום ובין בעתות מלחמה, אלא אדרבה: דוקא בעת שמתכוננים למלחמה יש לחזק את שמירת החוק ביתר שאת, דוקא בשעה זו חובה עלינו לדאוג להקמתם וחיזוקם של בתי הדין המופקדים על ביצוע ושמירת חוקי התורה הקדושה.

עם ישראל יודע, שלא הוא זה שמנהל את המלחמה, ולא הוא זה שמנצח את האויב. "ה' איש מלחמה", "כי הוא לבדו בעל מלחמות", אומרים אנו בכל יום, ובהתאם לכך אנו מתנהגים. אם ברצוננו לנצח, עלינו להתחזק בשמירת המצוות, עלינו לדאוג על ידי השלטת חוקי התורה שכלל ישראל יהיה ראוי להשראת השכינה, ואז נהיה בטוחים בנצחוננו. (ע"פ רש"י הירש)

"ראה נתתי בידך את סיחון מלך חשבון ואת ארצו החל רש והתגר בו מלחמה. ואשלח מלאכים אל סיחון מלך חשבון דברי שלום לאמר" (א, כד-כו)

הנה יש לתמוה, דמשה שלח דברי שלום אל סיחון לכאורה עשה נגד ציווי הקב"ה, דהקב"ה ציווהו להתגרות בו במלחמה, והאיך שלח אליו דברי שלום. ואפשר לומר על פי מה שכתוב (תהלים קכ, ז) אני שלום וכי אדבר המה למלחמה, כלומר שטבע הנכרי הוא, שכאשר מדברים עימו שלום סובר שפוזזים הימנו ולכן מתחיל במלחמה. וכמו כן משה כאשר רצה לגרות את סיחון, שלח אליו דברי שלום כדי שיצא למלחמה נגדו. ובזה קיים מה שציווהו השי"ת והתגר בו מלחמה.

(כרם חמד)

"ויקחו בידם מפרי הארץ ויורדו אלינו" (א' כ"ה)

פירש"י: מגיד שארץ ישראל גבוהה מכל הארצות.

וצריך להבין ענין זה אם אמנם שהרי ישראל גבוהים הם מ"מ ידוע כי ישנם ארצות גבוהות והרים גבוהים יותר מא"י. ואולי הישוב בימים ההם לא ה' במקומות יותר גבוהים.

אך נראה לומר פ' אחר, כי דבר עגול איך שתעמידנו יהי' החלק שלמעלה גבוה כהר נגד החלק שלמטה הימנו שמשתפע ויורד, וכיון שא"י היא טבורה של עולם כמאמרם ז"ל כשם שהטבור הזה נתון באמצע האיש כך ארץ ישראל נתונה באמצע העולם שנאמר (יחזקאל לח) יושב על טבור הארץ (תנחומא קדושים י'), אשר על כן נמצא שהיא הנקודה המרכזית של הבריאה בחלק העליון של כדור הארץ וממילא היא נחשבת גבוהה מכל הארצות.

(פניני דעת)

"ותרגנו באהליכם ותאמרו בשנאת ה' אותנו הוציאנו ממצרים לתת אותנו ביד האמורי להשמידנו" (א

כז)

הנה טענת בני ישראל כאן היא פליאה נשגבה, אשר לא שייך להבין כלל, וכי באמת כך היתה דעתם כעת שמה שהוציאם הקב"ה משיעבוד מצרים, אשר עיונם בפרך ובעבודה קשה, ושחטו את

בניהם ולקחו את דמם לפרעה, ואת גופם הניחו במקום הלבנים, ועוד כהנה וכהנה צרות רבות. ואחר שהוציאם הקב"ה משם ביד חזקה ובזרוע נטויה באותות ובמופתים, אשר נשמעו בכל העולם כולו, ולאחר מכן קריעת ים סוף, וקבלת התורה, ואחר כל זאת באים בני ישראל ואומרים בשנאת ה' הוציאנו, ונשמע מזה שסברו שעתה נתברר להם שמתחילה מה שהוציאם היה מפני ששנאם, והלא אדרבה אם ה' שונאם ה' משאירם ומניחם במצרים ולא היה מוציאם. ואמנם לאחר שחטאו בעגל ובמרגלים רצה הקב"ה לכלותם, אך ברור שהיה זה מפני שעתה חרה אפו עליהם מאחר שחטאו, ורצה לכלותם, והיה להם לומר שהקב"ה כועס עליהם עתה ורצונו להשמידם, אבל לומר שמעתה מתברר שכל ההוצאה ממצרים היתה מפני שנאתו, ורצונו להשמידם, הוא פליאה.

ויתכן לומר בביאור הדברים, עפ"י ששמעתי בשם מרן הגר"ז זצ"ל שאמר בשם מרן החפץ חיים זצ"ל, כאשר נתחלף ברוסיה שלטון הצאר והחל שלטון הקומוניסטים. והנה אמנם היו כאלה מכלל ישראל ששמחו בעת עליית שלטון הקומוניסטים, אמנם לאחר זמן נתברר שגם זו רעה היא ליהודים. ואמר הח"ח דאין זה מחייב שמתחילה היה צריך להיות כן לרעה, אלא ישנו מהלך בהנהגת הבריאה, אשר הקב"ה מעביר צרה זו, ומביא תקופה חדשה אשר היא תלויה בכלל ישראל, ואם יהיו ראויים ויזכו, אזי יהיה זה לטובה, אך אילו לא יזכו ולא יהיו ראויים, אזי יהיה זה צרה חדשה שתבוא עליהם, והיינו שאותו דבר עצמו יכול להיות שהוא טובה, ומאידך יתכן שהוא רעה, וכענין מכה שהיא רטיה, ורטיה שהיא מכה, עכ"ד.

ונראה שכך הוא הענין כאן, דכלל ישראל סברו שיציאת מצרים היתה עבורם כענין זה, דאם יתנהגו בטוב ויהיו ראויים, אזי יהיה זה לטובתם ותבוא עליהם כל הברכה, אך אם לא יזכו ולא יהיו ראויים, אזי יציאת מצרים גופא תהיה עבורם לצרה ולכילוי, ויתברר שהיה זה משנאת ה' אותם, שהרי מלכתחילה היתה בדעתו שאם לא יהיו ראויים אזי יוציאם כדי לכלותם, ודו"ק היטב.

(בד קודש)

"וירדפו אתכם כאשר תעשינה הדברים" (א' מ"ד)

עי' רש"י שכתב "מה הדבורה הזאת כשהיא מכה את האדם

וא"כ איך ירשנו בנו.

ובספר שערי חיים להגר"ח שמואלביץ (קידושין סי' ל"ז) נדחק ליישב קושיא זו, דבע"כ במקום שבדין התורה מוכח דאזלינן בתר רוב כו"ע מודו דגם בב"נ אזלינן בתר רוב, וא"כ לענין ירושה כיון שהתורה גילתה דבנו של הגוי יורשו ומוכח מזה דאזלינן בתר רוב, א"כ בהכרח שלענין ירושה אזלינן בב"נ בתר רוב, עכ"ד הגר"ח שמואלביץ. ולכא' כוונתו דלא מסתבר לומר דהפסוק שאמר שבני עשו יורשים אותו מיירי כשהיתה האם בבית האסורים (דבכה"ג אי"צ לדין רוב), וא"כ ע"כ מוכח דלענין ירושה אזלינן בתר רוב, אך באמת צ"ב מ"ט לא ילפינן מדין זה לענין כל התורה שאזלינן בתר רוב וכמו שבגמ' בחר' לין יא. מוכח דמדינים אלו ילפינן לכל התורה, וצ"ע.

(פנינים מבי מדרשא)

בעומק הפרשה

ריתחא דאורייתא

"כי לבני לוט נתתי את ער ירשה" (ב' ט')

בקידושין ית. איתא "רב חייא בר אבין א"ר יוחנן עכו"ם יורש את אביו דבר תורה דכתיב וכו', אלא מהכא כי לבני לוט נתתי את ער ירושה".

והנה כמה אחרונים כתבו דדין אחרי רבים להטות נאמר בישראל אבל בב"נ לא נאמר דין זה ולאד הולכים אחר הרוב, ולפי"ז יש לתמוה איך שייך ירושה בעכו"ם שכן ירש את אביו, והרי מבואר בחולין יא: דהא דבישראל נחשב אביו לודאי ול"ח שאמו זינתה מאחר זהו משום שרוב בעילות אחר הבעל, וא"כ בעכו"ם שלא אזלינן בתר רוב לא נחשב כל אב לאב ודאי

שאלות מענינות בהלכה

(בענינים שונים, מבית הגר"ח קנייבסקי)

שאלה: אם רואה גבאי בית כנסת שמרבים לשים עלונים של פרשת שבוע וכדו' או של קריאת רבנים לנתינת צדקה וכדו', ורובי העלונים זה גורם אי סדר בביהכ"נ שצריך לזרוקם בסוף, האם מותר לגבאי לתלות מודעה ולאסור להכניס בביהכ"נ כל העלונים האלה.

תשובה: אם מיוחד להם מקום קדוש בביהכ"נ לשימם שם יכול.

שאלה: יש מחברי ספרים שתורמים את ספריהם לביהכ"נ בלי רשות הגבאים, האם ראוי לעשות כן.

תשובה: אם הגבאים לא יזרקו את זה.

שאלה: כ' הבה"ל סי' תקנ"א ס"ג בשם הפוסקים דמר"ח אב עד שבת מותר לכבס וללבוש בגד נקי למי שאין לו אלא חלוק אחד. ולכא' הא כל אדם נחשב שאין לו אלא חלוק א' דאף שיש לו עוד בגדים, הא הם מכובסים ואין יכול ללבושם, וא"כ הלכה זו היא לכא' ומהו הלשון שההיתר הוא רק למי שאין לו אלא חלוק א'.

תשובה: קאי על לכבס.

שאלה: בכף החיים סק"י מבואר שחכמים עקרו את חיוב ת"ת בת"ב (וכן בסתם אבילות) ולכן כ' שאם אין רוצה ללמוד אף את הדברים המותרים רשאי דברים אלו הם רק היתר ללמוד, ולא חיוב. (וכ"מ בכלי יקר בראשית כז, מא שעשיו תלה הריגת יעקב בימי אבל על מיתת יצחק משום שאבל אסור בת"ת ולא יהא ליעקב הגנה ואם דברים המותרים ללמוד, היה חיוב ללומדם, א"כ דברים אלו היו מגינים ע"כ שאין בזה חיוב מצות ת"ת כלל ולכא' לפי"ז איך אפשר לברך ברכת התורה בת"ב דדוקא באשה סוברים הטור והרמ"א שיכולה לברך על מעשה ז"ג ומשום שה"ציונו" אזיל על הגברים, אך בת"ב אף אחד אינו חייב ומה שייך לומר וציונו.

תשובה: כשלומד דברים המותרים יש מצוה.

(מחשבת איש)

מיד מתה אף הם כשהיו נוגעים בכס מיד מתים". דבריו של רש"י טעונים באור. שכן, מהפסוק משמע כי הוא בא לבאר את עוצמת המכה שהוכו המעפילים, ולשם כך הוא משתמש במשל הדבורה. ואילו מרש"י משתמע כי הדימוי לדבורה בא כדי לגרע מכוחה של המכה. כיצד זה מתיישבים דברי רש"י עם פשוטו של מקרא. אלא ביאר מרן הגר"ז זצ"ל משל למה הדבר דומה, לראובן המכה את שמעון. אם שמעון אינו משיב לראובן כגמולו, לא ניכרת כל כך שנאתו של ראובן, כמו אם שמעון משיב לו מנה אפים ובכל זאת ממשיך ראובן להכותו. שכן אם ראובן יודע כי יסבול מכות וחבורות מידי שמעון ובכל זאת הוא ממשיך להכות, אפשר ללמוד מכך כמה גדולה שנאתו לשמעון עד שהוא מוכן אף לסבול למען נקמתו.

גם האמוריים ידעו וראו כי כשהם נוגעים בישראל, מיד הם מתים, כמו הדבורה העוקצת אדם, ואף על פי כן רדפו אחרי ישראל לא היה בפגיעתם כדי להרתיעם מלרדוף אחרי בני ישראל כי גדולה היתה שנאתם. נמצא, איפוא, כי דוקא מתוך פגיעת האויב, אפשר ללמוד על גודל השנאה ועל גודל המכה, וכמו שמסיים הפסוק: "ויכתו אתכם בשעיר עד חרמה".

הוסיף על כך מרן הגר"ז בשם הגר"א ואמר: בזה יבואר דברי דוד המלך ע"ה בתהלים (קית, ט-יב) "כל גויים סבבוני בשם ה' כי אמילם, סבבוני גם סבבוני בשם ה' כי אמילם, סבבוני כדבורים דועכו כאש קוצים בשם ה' כי אמילם". יש להבין מה הם שלושת הדברים להם התכוון הכתוב? אלא יש בפסוקים אלו המחשת גודל שנאת האויב לישראל. בתחילה "כל גויים סבבוני" ערכו מצור על ישראל. אך כאשר חוששים הצרים פן יפרצו את המצור, עושים הם מצור שני לכן לא די להם ב"כל גויים סבבוני". מגודל שנאתם לישראל עושים הם מצור נוסף: "סבבוני גם סבבוני" [רבינו הגר"א].

אך בכך אין הם מסתפקים. גם לאחר שעשו מצור על מצור, הרי מרוב שנאתם לישראל, מוכנים הם להלחם בהם, אף שיודעים הם שיהרגו, כמו הדבורים אשר מיד כשהן עוקצות את האדם הן מתות, כך הגויים, מרוב שנאתם לישראל, מוכנים הם לההרג "סבבוני כדבורים", ובלבד שיוכלו לספק את יצר שנאתם ולהרוג את ישראל.

(נתיבות רבותינו)

"והעוים היושבים בחצרים עד עזה כפתורים היוצאים מכפתור השמידום וישבו תחתם" (ב' כ"ג)

החיד"א פירש את הפסוק בצורה מופלאה, והוא מסתמך על 3 מקורות.

האחד, הוא הגמרא (בכורות מה, ב) אומרת שנסג לא ישא ננסית כי משיניהם יוולד אצבעי (ופירש ב'ערוך', קצר כמו אצבע). השני, הוא הסימן שמסר משה למרגלים, שהיושבים בחצרות, ללא חומה, הם אנשים חזקים הסומכים על כוחם. והשלישי, דברי חז"ל על העוים שהיו גבורים עצומים, עד שכל הרואה אותם נתקף בעוית, והם אלה שישבו בחצרות.

לפי ההנחות הללו מסביר החיד"א את פסוקנו. 'והעוים' - היינו הגבורים העצומים, שכל הרואה אותם נתקף בעוית; 'היושבים בחצרים' - ללא חומה, והרי לך האות על גבורתם; 'עד עזה' - כלומר הם עזים מאד.

והיה אפשר לחשוב שהגיבורים הללו יטילו אימתם על הבריות,

ולא ינוצחו על ידי אף אחד בא אפוא הכתוב ללמדנו ש'כפתורים' (הם הננסים היוצאים מכפתור, הנולדים להורים ננסים, ולכן הם קטנים ונבזים) 'השמידום' - הם אלה אשר השמידו את העוים; 'וישבו תחתם' - התיישבו בחצרותיהם של העוים.

ומכיון שרואים נסים גלויים כאלה בארץ ישראל, יש לעם ישראל לסמוך על השי"ת, אדון הארץ, ולכן 'קומו סעו ועברו את נחל ארנון', ואל תחששו ממאומה.

והוא מוסר השכל לדורות, שנדע שהכוח היחיד השולט בארץ הקודש הוא כוחו של אדון האדונים, ואין לנו לירא ולפחד מהאיומים המושמעים חדשות לבקרים. והכל בתנאי אחד: שנשמור את הארץ בקדושתה, ונעשה את רצונו יתברך בלבב שלום, ואז ה'כפתורים' יטילו את אימתם על הגיבורים.

(עלינו לשבח)

אם נתבונן על כל אומה ולשון נראה, שדבר מקובל הוא אצלם לקבוע יום חג ביום שבו ניצחו במלחמה קשה או שזכו בו לעצמאות מדינית וכיוצ"ב, אך לא ראינו שנהגו לקבוע יום מיוחד לזכר תבוסה ומפלה, ובפרט אם הדבר התרחש לפני אלפי שנים. ואדרבה, מנסים לטשטש את הדברים ולשכוח מהם לגמרי.

שונה מהם העם היהודי, שחכמיו קבעו לו את יום ט' באב כיום צום ואבל, לזכר המפלה והתבוסה שנחל ממלכות בבל, ואשר הביאה לשריפת ביהמ"ק ביום זה, ולא עוד אלא שליום זכרון זה קודמת הכנה של שלושה שבועות שגם בהם נוהגים דיני אבלות מסויימים.

מהו ההבדל בין האומה הישראלית לשאר אומות העולם? ההבדל חד וברור: השקפתם של אומות העולם היא: "כוחי ועוצם ידי עשו לי את החיל הזה", וממילא אם יקבעו יום זכרון לזכר תבוסה שלהם, תהיה זו בעצם בושה וחרפה עבורם, שלא הצליחו במלחמתם. לעומת זאת כלל ישראל יודעים שהכל מאת ה', גם המפלות והתבוסות הבאות עלינו מחמת מעשינו, ואדרבה, יום כזה מסוגל הוא להתחזקות באמונה ובתיקון המעשים. כלל ישראל יודעים לומר גם "זמן גלותנו" ולא רק "זמן שמחתנו"!

ומכאן תוכחה מגולה לכל אדם באשר הוא שחלילה לא יזלזל בצום תשעה באב. עליו לצום ולהראות כאב על חורבן ביהמ"ק, ולא ידחה הדבר מליבו. מסופר על יהודי אחד שבא לרבו והודיעו כי אינו נוהג להתענות בתשעה באב, משום ש"מדובר על מאורע שהתרחש לפי אלפיים שנה...". שמע הרב את הדברים ושתק.

כשהגיע יום פורים הביט הרב באותו יהודי וראה שהוא רוקד ושמח. קרא לו הרב ושאל אותו: "מדוע אתה כל כך שמח בפורים, הרי גם המעשה של המן ומרדכי היה לפני כאלף חמש מאות שנה?!"

ניסה האיש לתרץ כל מיני תירוצים, אך הרב הפסיקו ואמר לו חד משמעית: "על זה נאמר: 'אם אשכחך ירושלים תשכח ימיני' - אם אני שוכח מירושלים ולא נוהג להתענות עם הציבור על חורבנה, עלי לשכוח גם מ'ימיני' - מפורים ומרדכי שנקרא 'איש ימיני'..."

צריך כל יהודי להתאבל על ירושלים ולדעת על מה אבלותו. לדאבוננו, ישנם אנשים שבוכים בתשעה באב ואינם יודעים בדיוק על מה הם בוכים. משל למה הדבר דומה, לאדם שקנה כרטיס הגרלה, הגיע הביתה ואמר לאשתו: "ראי, הנה כרטיס ההגרלה, שמרי עליו היטב שלא יאבד, כי יתכן שבסופו של דבר ערכו יהיה גדול ועצום".

שמעה האשה בקול בעלה והניחה את הכרטיס בתוך הארון במטבח, והזהירה את הילדים שלא יגעו במה שיש בארון.

הילדים, כדרכם של ילדים, הנהנו בראשם לאות הסכמה, אבל מיד כשיצאה אמם מהמטבח נכנסו למטבח, טיפסו על כסא ונטלו את הכרטיס, כי חשבו שזהו משחק מעניין, התחילו לשחק בו, ותוך כדי משחק נפל הכרטיס לתוך הלהבה הבושרת בכיריים ונשרף כליל!

התחילו הילדים לבכות. נכנסה האם הביתה ושאלה את הילדים על מה הם בוכים. סיפרו לה הילדים שה"משחק" שלהם נשרף. בדקה האמא את הענין ולתדהמתה הגדולה גילתה שהיה זה כרטיס ההגרלה. התחילה גם היא לבכות.

בינתיים אבי המשפחה היה מהלך ברחוב, וכשעבר ליד דוכן מכירת כרטיסי ההגרלה ראה לשמחתו שמש' הכרטיס שלו זכה! רץ לביתו כשהוא שמח וטוב לב, והנה כשאך פתח את דלת הבית ראה שכולם בוכים.

שאל את אשתו: "על מה ולמה הבכי הזה?"

סיפרה לו אשתו שהכרטיס נשרף. ואז התחיל גם הוא לבכות. והנה למתבונן מהצד נראה שבכיים של כל בני הבית שוה. הרי כולם בוכים. אך האמת היא שכל אחד בוכה על משהו אחר לגמרי: הילדים הקטנים בוכים על משחק שנשרף, האשה בוכה בגלל שמעלה באמון בעלה, ורק הבעל יודע שישנה סיבה אמיתית לבכות - בגלל משחק טפשי של

ילדיו הקטנים, הפסידה המשפחה סכום כסף עצום שיכל להוציאם מאפילה לאורה ולשנות את כל צורת החיים שלהם.

כך הוא גם הבכי בט' באב. נכון, כולם בוכים, אך השאלה היא על מה הבכי: ישנם הבוכים על צרותיהם הפרטיות - זה על שאין לו פרנסה, חבירו על חוסר הצלחתו בחיים, והשלישי על הרציחות וההרג שבזמן האחרון נעשו מנת חלקו מידי יום רח"ל. כל אלו עדיין אינם בוכים על הדבר שבאמת צריכים לבכות עליו.

רק מי שבוכה על בית המקדש שנחרב בעוונותינו, ועל כך כל אבלותו בתשעה באב - הוא זה המתאבל על ירושלים אשר יזכה ויראה בשמחתה.

עם כל הצום והאבל שבתשעה באב, עלינו לחיות בציפיה תמידית שהקב"ה יגאלנו ויבנה את בית מקדשנו, ואסור לאבד תקוה.

מסופר על מלך אחד שביקש מצייר לצייר לו את כל אומות העולם עפ"י תכונותיהם. התחיל הצייר בעבודתו, ואכן זיהה המלך את כל האומות.

עד שהגיע לציור של פני אדם אשר עין אחת בו בוכה ועין אחת שמחה. שאל המלך את הצייר: "איזו אומה התכוונת לבטא בציור זה?"

ענה הצייר: "זהו העם היהודי שמצד אחד באות עליו צרות רבות והוא בוכה ומיצר עליהן, אך יחד עם זאת יודע הוא לקוות לטוב ולשמוח, כי יש לו על מי להשען".

לכן, מיד אחרי ט' באב קוראים אנו את הפטרת "נחמו נחמו עמי", כי כשיהודי מראה שהוא מתאבל על גלות השכינה, מיד הקב"ה בא לנחמו בנחמה כפולה.

שאל הגאון רבי יצחק אלפיה זצ"ל, הכיצד יובן הדבר, שאבותינו, ראשונים כמלאכים, אשר התאבלו כל ימיהם על החורבן וערכו תיקון חצות בכל לילה בשק ואפר, התפללו על הגאולה בדמעות שליש וכווננו לקרבה בכוונותיהם וביחודיהם, בתורתם ובמצוותיהם - לא זכו ולא נענו. ואנו, דור עקבתא דמשיחא, החשובים לעומת כגרגר חרדל מול גלגל חמה, האנו נזכה לאור הגאולה? היתכן שהמקדש - דוקא בימינו יחודש? ויתרץ במשל

עינינו הרואות, שכאשר בא אדם לחנות ומבקש מידה של קמח או של מלח, מניחים שקית ריקה בכף המאזניים האחת, ואת המשקולת המתאימה על הכף השנייה. נותנים לשקית חופן אחר חופן, במידה גדושה, עד שהכף זעה מעט. או אז מוסיפים קמצוץ, וקורט נוסף, גרגר ועוד גרגר, עד שהכפות משתוות ומתאזנות.

והנה למראית עין, הגרגר האחרון הוא שהכריע את הכף, ואמת הוא. אבל כל אחד מבין, שלולי קדמו לו החפינות הגדושות, לא היה בכח הגרגר להכיר את הכף, ולא היה נחשב בפני עצמו למאומה.

והנמשל: תקט"ו תפילות התפלל משה רבינו להכנס לארץ, ובאחרונה אמר לו הקב"ה: "רב לך, אל תוסף דבר אלי עוד בדבר הזה". למדו מכאן חז"ל, שאם היה מוסיף תפילה אחת, היה נענה. הכיצד יובן הדבר?

אלא חייבים לומר, שכל תפילה פועלת, לכל תפילה יש משקל, עד שהאחרונה היתה מכרעת. כמו שאמרו חז"ל: "אם ראה אדם שהתפלל ולא נענה, יחזור ויתפלל". וכן מסורת בידינו, שבתענית גשמים ירד רבי אליעזר לפני התיבה והתפלל ולא נענה, ירד רבי עקיבא תלמידו, התפלל, וירדו גשמים. ולא משום שרבי עקיבא גדול מרבו, אלא תפילותיו של רבי אליעזר סללו את הדרך לתפילותיו של רבי עקיבא שנענו.

הוא הדין בענייננו. אמת, שאנו כגרגר חרדל לעומת אבותינו, שתפילותיהם היו בחפניים גדושות לרוב קדושתם וחסידותם. אך דוקא משום כך, משום שתפילות כל הדורות עלו לרצון; הצטרפו ונצברו, אין חסר עתה אלא קורטוב, דבר מועט, שאותו נשלים בתפילותינו ובבקשותינו עד להכרעת כף המאזנים לטובה.

וטובה גדולה תיחשב לנו, ועל שמנו תקרא הגאולה. כמו שאמרו חכמים, שאין המצווה נקראת אלא על שם גומרה!

(המאיר אור)